

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

Nr	
----	--

13327

1. Obiekt

TEATR im. J. SŁOWACKIEGO

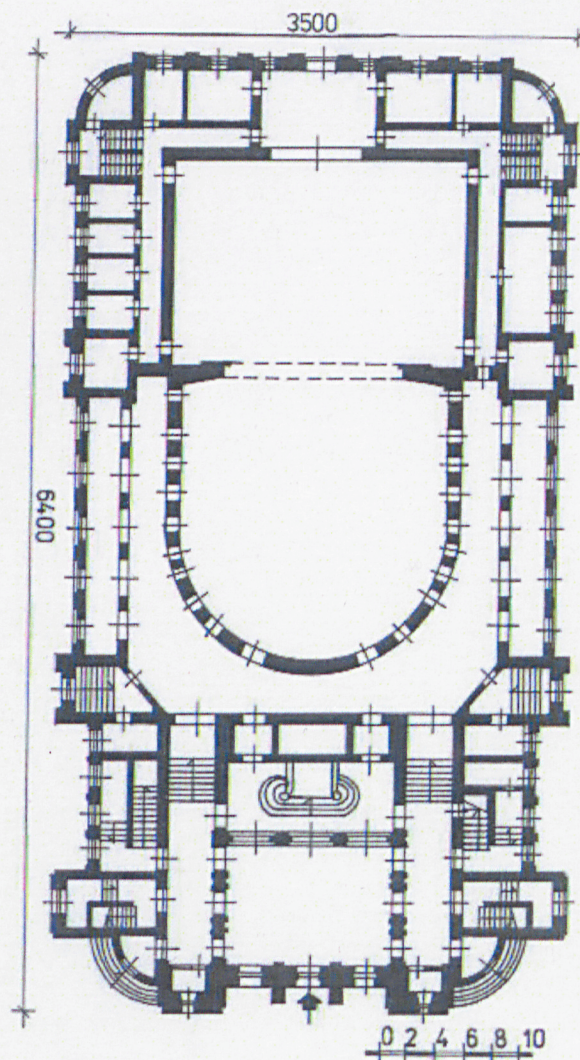
2. Czas powstania

1893 r.

3. Miejscowość

KRAKÓW

11. Dziecia rzut, sytuacja, orientacja

4. Adres : Pl. Św. Ducha 1
nr ewidencyjny działki:

nr księgi wieczystej

5. Przynależność administracyjna
Województwo: **małopolskie**

Powiat: **krakowski**

Gmina: **Kraków**

6. Poprzednie nazwy miejscowości

jw.

7. Przynależność administracyjna przed 01.01.1999r.

Województwo: **krakowskie**

Gmina: Kraków

8. Właściciel i jego adres

Skarb Państwa

9. Użytkownik i jego adres

Teatr im. J. Słowackiego
Pl. Św. Ducha 1

10. Rejestr zabytków

A-36 decyzja z dnia 13.III.1961 r.

Teatr dramatyczny, otwarty 21.X.1893 r. jako Teatr Miejski, od 1909 r. im. Juliusza Słowackiego. Gmach teatru wzniesiony w latach 1890-93 na miejscu zespołu klasztornego i kościoła Duchaków. Decyzja o budowie teatru miejskiego poprzedzona planami Rady Miasta o uporządkowaniu Krakowa z 1877 r. oraz szerokimi dyskusjami na łamach ówczesnej prasy. Lokalizacja wyznaczona została na podstawie oceny wartości miejsc proponowanych pod budowę przez architekta Karola Zarembę. W założeniu teatr miał być usytuowany w obrębie Plant. Lokalizacja na pl. Św. Ducha wymagała wyburzenia zespołu poszpitalnego Duchaków. Zespół powstał w 1244 r. z fundacji biskupa Prandoty i mieścił się w pn. -wsch. narożniku. Wraz z dziedzińcami i ogrodami zajmował powierzchnię 8000 m². Przed 1848 r. w związku z regulacją ul. Szpitalnej zburzono część skrzydła pn.- zach., w którym mieściła się szkoła klaszorna. Do czasu budowy teatru budynki szpitalne składały się z dwóch skrzydeł. W narożniku usytuowany był kościół Św. Ducha z kaplicą od strony pn. i chórem od wschodu. Skrzydło wschodnie łączyło się z zakrystią kościoła Św. Krzyża. Od pn. do zabudowań przylegał kapitułarz, wewnątrz istniał prostokątny dziedziniec. Budynki klasztorne wyburzono decyzją Rady Miasta z 1886 r. Autorem projektu teatru był Jan Zawiejski. Projekt został wyłoniony w wyniku rozpisanego w 1888 r. konkursu.

Cd wkładka 1

Sytuacja: teatr usytuowany na pl. Św. Ducha przy granicy z Plantami. Fasada zwrócona w stronę ul. Szpitalnej. Oś podłużna prostopadła do pierzei ulicy.

Materiał i konstrukcja: konstrukcja budynku, kopuły i dachów wykonana ze szkieletu żelaznego, ściany murowane, ceglane, tynkowane, częściowo w okładzinie kamiennej. Fundamenty z kamienia łamanego. Schody ceglane, z okładziną kamienną. Dachy zróżnicowane. Nad częścią frontową dach trzyspadowy, nad częścią środkową kopuła. W części tylnej dach szczytowy dwuspadowy.

Rzut: na rzucie wydłużonego prostokąta, z trzema wyraźnie wyodrębnionymi częściami. Podział bryły zaznaczony w układzie wnętrza. Od frontu w obrębie parteru centralnie usytuowany, prostokątny westybul do którego prowadzą trzy główne i dwa boczne wejścia. Westybul wydzielony za pomocą filarów w formie atlantów i kariatyd podtrzymujących strop, połączony traktami komunikacyjnymi z wszystkimi kondygnacjami teatru. Pośrodku reprezentacyjna klatka schodowa, po bokach korytarze otaczające parter widowni. Na krótszych bokach westybulu po dwa wejścia do bocznych klatek schodowych II i III p. Główna klatka schodowa jednobiegowa do wysokości półpiętra, dwubiegowa na wysokości I p. Rozgałęzienia klatki schodowej połączone z korytarzami prowadzącymi do loży. Na I p. nad westybulem umieszczone foyer. W części środkowej widownia w kształcie podkowy, otoczona czterema kondygnacjami łóż i balkonów o zróżnicowanej głębokości. W części tylnej na parterze scena, garderoby i pomieszczenia techniczne.

Bryła: korpus złożony z trzech zróżnicowanych pod względem wysokości części: frontowej z reprezentacyjną fasadą, środkowej nakrytej kopułą i trzeciej, nieco wyższej. Budynek o charakterze monumentalnej, wolnostojącej, bogato zdobionej budowli

Elewacja: fasada frontowa w formie stylizowanego, klasycystycznego portyku o zaokrąglonych narożnikach. Pięciokościowa, symetryczna, dwukondygnacyjna. Część środkowa cofnięta, flankowana w narożnikach rozbudowanymi ryzalitami. Podziały poziome akcentowane na wysokości parteru i I p. za pomocą wydatnych, profilowanych gzymsów. Całość zwieńczona belkowaniem i attyką, przechodzącą nad ryzalitami w balustrady z kamiennymi tralkami. Parter boniowany horyzontalnie. Podziały pionowe w obrębie parteru akcentowane boniowanymi filarami, pomiędzy którymi umieszczono arkadowe wejścia. Na I p. w osiach kolumny korynckie i arkadowe okna typu porte-fenetre, zamknięte półkoliście. W osiach skrajnych kolumny jońskie połączone na wysokości gzymsu nad parterem kamienną balustradą. W ryzalitach od frontu niewielkie, niemal kwadratowe otwory okienne ujęte w uszate obramienia. Na I p. okna prostokątne o wertykalnym kształcie flankowane korynckimi kolumnami. Powyżej w osi okulusy. Ryzality nakryte kopułami. W obrębie ryzalitów elewacja z bogatą dekoracją rzeźbiarską, tematycznie nawiązującą do funkcji budynku. Na wysokości attyki alegorie Radości i Smutku oraz nad belkowaniem grupy rzeźbiarskie, tworzące rodzaj tympanonu z personifikacjami: Poezji, Dramatu i Komедii – po lewej i Muzyki, Opery i Operetki po prawej. W polach attyki płyty z czerwonego marmuru z napisami „Kraków Narodowej Sztuce”. Fasady boczne symetryczne, czterokondygnacyjne, o zróżnicowanej wysokości parteru i poszczególnych pięter, z czterema ryzalitami z każdej strony. W obrębie ryzalitów wejścia i klatki schodowe. Poszczególne części budynku w obrębie fasad bocznych połączone gzymsami. Parter

Cd wkładka 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
45000 m ³	6720 m ²	użytkowy	użytkowy
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja (po 1945 r.)		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
2007r. instalacja sygnalizacji pożarowej		Bardzo dobry	
2007r. konserwacja polichromii widowni, korytarza i garderoby			
2007 r. remont konserwatorski elewacji			
2008 r. rozbudowa instalacji gazowej			
2008 r. remont pomieszczeń technicznych			
		20. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
		Brak, bieżące utrzymanie obiektu	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

1. K. Zaremba, Uporządkowanie placu Św. Ducha z uwzględnieniem miejsca pod teatr, Kraków 1881 s. 7-11
2. Program i warunki na budowę teatru Krakowie, 1888
3. Inwentarze majątku ruchomego teatru 1905-29, Archiwum Państwowe w Krakowie

22. Bibliografia

1. K. Nowacki, O budowie teatru miejskiego w Krakowie, Kraków 1975
2. K. Nowacki, Architektura krakowskich teatrów, Dzieje teatru w Krakowie, Kraków 1982
3. L. Lemański, dzieje dwóch konkursów na projekt nowego teatru w Krakowie, Kwartalnik Architektura i Urbanistyka , XXIV, R.1979, z.3
4. J. Purchla, Teatr i jego architekt, Kraków 2002
5. J. Purchla Jana Zawiejski architekt przełomu XIX i XX w. Warszawa 1986

23. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

1. W. J. Wdowiszewski , Plany międzynarodowego konkursu na teatr w Krakowie, 1889
2. Projekt J. Zawiejskiego „Nobile officium judicis”, Archiwum Państwowe w Krakowie

24. Uwagi różne

25. Opracowanie karty ewidencyjnej (data i podpis)

tekst..... mgr inż. Ludomir Książek

.....11.2010 r.....

(data i podpis)

plany,

rysunki.....jw.....

(data i podpis)

zdjęcia

fotograficzne.....jw.....

.....

(data i podpis)

miejsce przechowywania negatywów :

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

1. wkładka 1
2. wkładka 2
3. wkładka 3
4. wkładka 4

1. Miejscowość	KRAKOW	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres TEATR im. J. SŁOWACKIEGO	6. Zawartość wkładki Cd. historia Cd. opis
2. Gmina	KRAKÓW		
3. Powiat	KRAKOWSKI		
4. Województwo	MAŁOPOLSKIE		

Cd 12

Konstrukcja wykonana przez wiedeńską firmę Ignacego Gridla. Wystrój wnętrza zaprojektowany przez Zawiejskiego. Dekoracja sztukatorska i malarska autorstwa Antoniego Tucha. Urządzenie sceny, w tym rozwiązania techniczne: zapadnie, maszyny naśladowujące zjawiska przyrody, sznurownie do zmiany dekoracji, żelazna kurtyna przeciwpożarowa itp. zostały wykonane wg projektu inż. Zygmunta Wagnera. Właścicielem budynku teatru było miasto, które w latach 1893-1915 i 1929-32 dzierżało go wylanianym w drodze konkursu przedsiębiorcom, a w latach 1915-29 i 32-39 bezpośrednio nim zarządzało. Budynek teatru utrzymany w stylu eklektycznym z przewagą neobaroku, wzorowany na operze paryskiej Garniera. Teatr był pierwszym budynkiem w Krakowie, który posiadał oświetlenie elektryczne, zasilane z własnej elektrowni oraz ogrzewanie centralne, wykonane przez firmę Wilhelma Brücknera.

Cd 13

wydzielony horyzontalnym boniowaniem. W części środkowej na wysokości I p. tarasy z niskimi kamiennymi balustradami. Na balustradach dekoracyjne, kute kandelabry na oświetlenie gazowe. Tarasy połączone przez wysoki przebiegający przez dwie kondygnacje porte-fenetre z korytarzami. W części środkowej kopuła na bębnie. Bęben przepruty oknami i otoczony attyką nawiązująca formą do attyki Sukiennic. Attyka podzielona filarkami połączonymi wolutowym grzebieniem. Na filarkach maszkarony. Elewacja tylna siedmioosiowa, czterokondygnacyjna. Poszczególne kondygnacje zróżnicowane pod względem wysokości, akcentowane za pomocą gzymsów. Parter boniowany. Otwory okienne o różnym wykończeniu. Dach dwuspadowy z ozdobnymi pinaklami.

Wystrój wnętrza: bogata dekoracja sztukatorska i malarska, stylistycznie utrzymana w tradycji neorenesansu i manieryzmu. Westybul: filary westybulu w formie kariatyd i atlantów, sufity z fasetami w formie wolich oczek, rozet i kartuszy, posadzki ceramiczne. Klatki schodowe: sufit zwierciadlany z lunetami, polichromia pompejańska autorstwa Antoniego Tucha, marmurowe balustrady. Foyer: okna z szybami lustrzanymi, dekoracja sztukatorska ze złoceniami, fryzy, festony, maski, sufit zwierciadlany z dekoracją pompejańską. Widownia: strop w formie czaszy, z podziałami sztukatorskimi i rozetą, nad galeriami lunety z dekoracją malarską o tematyce roślinno ornamentальной, obramienie otworu scenicznego profilowane, ozdobione girlandami, złożone, parapety łoża z płaskorzeźbionym ornamentem roślinnym.

Instalacje: elektryczna, co, przeciwpożarowa, akustyczna, alarmowa, teletechniczna

Fotografie:

1. Elewacja frontowa zach.	9. Detal okna okrągłego elew. front.
2. Elewacja od strony Plant – pn.	10. Szczyt elewacji pd. w części środkowej
3. Elewacja pn. –wsch.	11. Maszkaron elewacji pd.
4. Balkon elewacji pd.	12-13. Detale dekoracji sztukatorskiej okien
5. Dekoracja szczytu elew. frontowej – alegoria	14 Detal narożników
6. Kopuła z dekoracją i latarnią	15-16 Rzeźby w zwieńczeniu elewacji frontowej
7. Okno I kondygnacji elew. pd.	17-19 Detale sztukatorskie elewacji
8. Okno I kondygnacji elew. pd.	20. Wnętrze teatru

1. Miejscowość	KRAKÓW	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres	6. Zawartość wkładki
2. Gmina	KRAKÓW		
3. Powiat	KRAKOWSKI		
4. Województwo	MAŁOPOLSKIE		
		TEATR im. J. SŁOWACKIEGO	FOTOGRAFIE

Fot. 1

Fot. 2

1. Miejscowość	KRAKOW	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres TEATR im. J. SŁOWACKIEGO	6. Zawartość wkładki FOTOGRAFIE
2. Gmina	KRAKÓW		
3. Powiat	KRAKOWSKI		
4. Województwo	MAŁOPOLSKIE		

Fot. 7

Fot. 8

Fot. 9

Fot. 3

Fot. 4

Fot. 5

Fot. 6

1. Miejscowość	KRAKÓW	5. Obiekt (nazwa jak w karcie) oraz adres TEATR im. J. SŁOWACKIEGO	6. Zawartość wkładki FOTOGRAFIE
2. Gmina	KRAKÓW		
3. Powiat	KRAKOWSKI		
4. Województwo	MAŁOPOLSKIE		

Fot. 14

Fot. 15

Fot. 16

Fot. 10

Fot. 11

Fot. 12

Fot. 13

Fot. 17

Fot. 18

Fot. 19

Fot. 20

